

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ

Збірник художніх творів
із завданнями до тем
та щоденником читача
2 клас

Видання 6-те, перероблене і доповнене

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

Богдан

УДК 82-93(075.2)
ББК 83.3(2Укр)я71
П 47

Позакласне читання. Збірник художніх творів із завданнями до теми та щоденником читача : посібник для учнів 2-го класу / упоряд. Н.О. Будної, З.Л. Головка. — Вид. 6-те, переробл. і доповн. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. — 160 с.

ISBN 978-966-10-3721-1

У збірник увійшли вірші та оповідання українських письменників про нашу Батьківщину, її природу та людей; казки вітчизняних і зарубіжних авторів, казки народів світу; кращі зразки дитячого фольклору.

До кожної теми дібрані цікаві та творчі завдання, які допоможуть краще зрозуміти прочитане. Запропоновані художні твори допоможуть вчителю підібрати матеріал до уроків позакласного читання в 2 класі

На останніх сторінках книжки подано норми техніки читання та щоденник читача.

УДК 82-93(075.2)
ББК 83.3(2Укр)я71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

1. Шкільними стежинами

ДО ШКОЛИ

Останній день канікул,
мов свічка, догорів.
Готуйтеся до праці,
маленькі школярі.

Ідіть завжди до школи
веселі, не сумні,
шукайте щастя, долі
в науці, у знанні.

Наука дасть вам силу
дістатись до мети,
а Україні милій
в потребі допомогти.

Роман Роляник

ГОЛОВНА ПРОФЕСІЯ

Спитай у тата і у мами,
які професії у них.
Професій різних є чимало,
сповна їх вистачить на всіх!
Та є одна поміж професій,
якої вчать всі в житті,
вона для кожного найперша,
якої вчитимешся й ти!

Учитель, лікар чи геолог,
письменник, слюсар чи кресляр —
всі називають головною
одну професію — школяр!
Бо всім відомо, що без школи,
без знань, що мусиш там набуть,
не станеш у житті ніколи
тим, ким в дитинстві мрієш бути!

Анатолій Костецький

УЧИТЕЛЬ І УЧНІ

Під гіллястою липою сидів Старий Учитель, записував до школи дітей.

На зеленій галявині було тихо. Новачки ніяковіли, чувся стриманий шепіт батьків.

До вчителя підійшов сивий дідусь.

Учитель пильно подивився на дідуся, заплющився на мить і знову глянув йому в очі. Він упізнав свого першого учня. Шістдесят років тому під цією липою він записував його до школи.

— Остапе, це ти? — тихо запитав Старий Учитель.

— Я, вчителю... Привів онука, малого Остапа.

Старий Учитель і його перший школяр обнялися й поцілувалися.

Остап зітхнув і тихо промовив:

— Роки йдуть, Учителю.

Старий Учитель заплакав. Задумливий, схвильований, з тремтячими сльозинками в очах, він довго сидів мовчки, дивився на маленького Остапа.

Над гіллястою липою синіло літнє небо, в квітах хмелю гули бджоли, на далекому обрії тремтів синій ліс — як і шістдесят років тому.

— А тепер, мої любі учні, — промовив Старий Учитель рівним, тільки трохи схвильованим голосом, — хтож мені скаже, для чого людині треба вчитися?

Першим підвів руку... дідусь Остап. Підвів і зніжковів.

Василь Сухомлинський

ПРО ДРУГА

Твій друг тобі віддасть усе:
і свій квиток на карусель,
і цвях, і гудзик, і літак,
та не за щось — а просто так.

І збільшувальне скельце,
найкраще у дворі,
твій друг зі щирим серцем
тобі віддасть — бери!

І ти нічого не жалій —
ніколи і нітрохи!
І навіть м'яч футбольний свій
віддай, як друг попросить.

І посміхнеться друг тобі —
аж схочеться співати.

І ти подумаєш тоді:
«Як гарно — дарувати!..»

Анатолій Костецький

АНТОН І ХАРИТОН

Жили на світі Антон і Харитон.

— Давай з тобою дружити, — сказав Харитон. — Будемо один з одним все ділити навпіл — і горе, і радість.

— Давай, — погодився Антон, — коли поруч друг, жити легше і веселіше.

Йшли вони якимось полем. Сонце палить. А сховатися ніде — ні деревця, ні кущика.

— Дай мені твій бриль, — сказав Харитон, — а то мені сильно голову припікає.

Антон віддав Харитону свого великого солом'яного бриля. Сонце почало і йому пекти у голову, але Антон подумав: «Нічого, потерплю. Зате Харитону добре!»

Раптом набігла величезна хмара, линув дощ.

— Дай мені скоріше свого плаща, — закричав Харитон, — хіба не бачиш, що твій друг мокне!

Антон віддав йому свій плащ. Дощик поливав Антона. Але він думав:

«Ну що ж. Заради дружби і промокнути можна».

Пройшов дощ, засяяло сонечко. Харитон віддав Антону його плащ і великого бриля.

— Візьми, — каже він, — а то мені нести важко.

Антон узяв мокрый плащ і мокрый брыль. А сам замислився.

Тим часом друзі дійшли до перехрестя.

— Тобі куди? — запитав Антон.

— Мені ліворуч, — відповів Харитон.

— Ну, а мені праворуч, — сказав Антон.

— Так ми ж хотіли разом йти! — закричав Харитон. — Ми ж друзі з тобою!

Але Антон ішов усе далі і далі. Так і пішов. Жодного разу не оглянувся.

Любов Воронкова

СОРОМНО ПЕРЕД СОЛОВЕЙКОМ

Оля й Ліда надумали піти до лісу. Ішли та й ішли, в дорозі стомилися та й сіли на траві перепочити.

Витягли із сумки хліб, масло, яечка та й підобіду-ють. Коли це на дерево сів соловейко й заспівав. Зачаровані його гарним співом, Оля й Ліда сиділи й боялися поворухнутися.

Але тут він замовк.

Оля зібрала недоїдки й шматки газети, кинула під кущ.

Ліда зібрала недоїдки, загорнула в газету й поклала в сумку.

— Навіщо ти забрала сміття? — запитала Оля. — Це ж у лісі... Ніхто не бачить...

— Соромно перед Соловейком... — тихо відповіла Ліда.

Василь Сухомлинський

НОВИЙ ВЕЛОСИПЕД

Левко приїхав на майданчик на новому велосипеді, що аж виблискував на сонці. Відразу його оточили діти.

— Дай проїхатись, — просять.

— І мені, і мені...

— Нікому не дам, — відмахнувся Левко. — Я ще й сам не накатався... — і, гучно сигналячи, закружляв навколо квітника.

А хлоп'ятам ще дужче закортіло проїхатися на новому велосипеді.

— Дай хоч спробувати, — не відставали вони.

Левко ж і слухати не хотів — їздив сам.

Просили, просили хлоп'ята та й почали розходитись — хто до пісочниці, хто на гойдалку.

Врешті набридло Левкові кататися. Відвіз велосипед додому, а сам знову вибіг на майданчик. Став з усіма у коло м'яча грати. Та м'яч чомусь пролітав повз нього. Образився Левко, підійшов до гойдалки.

— Зупиніть, і я сяду, — попросив він.

Та хлоп'ята ніби й не чули — ще дужче розгойдувалися.

Набурмосився Левко, підійшов до дівчаток — вони в піску гралися. Але й ті не звернули на нього уваги. Тільки хтось проказав:

— Іди, катайся на своєму велосипеді...

Микола Стеценко

НА КЛАДЦІ

До вузької кладки, що лежала над стрімким потічком, підійшла бабуся з кошиком. З острахом ступила на дощечку й тихенько подибуляла. На середині потічка кладка хитнулася, бабуся зойкнула й замерла.

Неподалік Тимко з Мишком пускали паперові кораблики. Швидка весняна вода підхоплювала їх і несла до глибокого яру. Побачили хлопці бабуся й засперечалися.

— Упевнений, — сказав Тимко, — що бабуся не перейде через струмок. Хіба пройдеш по вузькій дошці без палиці?

— А от і перейде, — заперечив Мишко.

Тим часом бабуся не втрималася на кладці й оступилась у воду, набравши повні черевики.

Хлопці підбігли до неї, допомогли вибратися на протилежний берег.

— Спасибі, мої ластів'ята, — подякувала старенька і дістала з кошика хлопцям два апельсини.

Але Тимко з Мишком почервоніли і, не взявши гостинця, побігли геть.

В. Сенцовський

ЧОМУ РАВЛИК ХОВАЄТЬСЯ

Якось до Равлика завітала Не-Дуже-Чемна-Жаба.

— Запроси мене до своєї хатки, — сказала вона Равлику.

— Але ж ти не помістишся в ній, — відповів Равлик.

— Але ж я прийшла до тебе в гості? — спитала Жаба.

— В гості... — розгублено ствердив Равлик.

— Отже, ти мусиш мене запросити! — переможно закричала Не-Дуже-Чемна-Жаба.

Незручно стало Равлику. Справді, якось негарно виходить. Прийшли до тебе в гості, а ти не можеш запросити до хатки. Виліз Равлик зі своєї мушлі й каже:

— Заходь, будь ласка...

Почала Жаба лізти. І вона лізла, лізла й пхалась до маленької мушлі, аж доки мушля тріснула й розпалася на дві половинки.

І залишився бідолашний Равлик без домівки.

Він збудував нову хатку. Але відтоді, як тільки хтось торкається його, равлик одразу ж ховається.

Він думає, що це знову до нього в гості прийшла Не-Дуже-Чемна-Жаба.

Г. Малик

РОЗУМНА ЛЮДИНА

З народного

Була колись війна. Вороже військо наближалось до одного містечка. От багаті звідтіля навітікача, захопивши із собою свої скарби. А один учений чоловік іде собі в самій одежині, нічого в руках не маючи. «Чого ж ти свого добра не рятував?» — питають його люди. А він і каже: «Усе моє несучу з собою, бо розум і все те, що я знаю, у мене в голові. А нема й на світі над розум та науку».

ЯК ТРЕБА ПОВОДИТИСЬ НА ВУЛИЦІ

Перш ніж вийти з дому, перевір, чи все в порядку: гудзики застебнуті, одяг і взуття вичищені, волосся зачесане.

Якщо йдеш вулицею з товаришами, не розмовляйте і не смійтеся голосно. Не розтягуйтеся компанією на весь тротуар, не штовхайте перехожих і не заважайте транспорту.

Непристоїно ходити вулицями і їсти. Не можна смітити: для папірців і сміття на вулицях є урни.

Якщо у тебе спитають дорогу, адресу будинку чи установи, — поясни; коли не знаєш, то не вигадуй і не плутай, а скажи: «Вибачте, я не знаю».

Не грайся на проїжджій частині вулиці. Не вибігай з тротуару на дорогу. Якщо ти опинився на бруківці і побачив, що на тебе мчить машина, не метушися, зупинись, щоб водій бачив, як краще тебе обминути.

Народ скаже, як зав'яже

- ◆ Двері мудрості ніколи не замкнені.
- ◆ Хто знання має, той і мур зламає.
- ◆ Незнайко на печі лежить, а Знайко по дорозі біжить.

ЗАВДАННЯ

- 1. Із запропонованих складів утвори слова. Яке слово «зайве»? Чому?**

га кни зна шко ння ла
вість со ба дру ця пра бо не

- 2. З якого вірша ці рядки?**

Наука дасть нам силу
дістатись до мети,
а в Україні милій
в потребі допомогти.

- А)** «До школи» (Р. Роляник);
Б) «Головна професія» (А. Костецький);
В) «Про друга» (А. Костецький).

- 3. Продовж строфу словами з вірша А. Костецького.**

Учитель, лікар чи геолог,
письменник, слюсар чи кресляр —
всі називають головною
...

- 4. Продовж міркування.**

Людині треба вчитися, щоб ...

- 5. Дай відповіді на запитання.**

- А)** — Поясни зміст заголовка оповідання В. Сухомлинського «Соромно перед соловейком».
Б) — Чому діти не звертали уваги на Левка (М. Стеценко «Новий велосипед»)?

- Що ти порадиш хлопчику?
- В)** — Чому Тимко з Мишком почервоніли і не взяли гостинця (В. Сенцовський «На кладці»)?
- Г)** — Чому Антон жодного разу не оглянувся (Л. Воронкова «Антон і Харитон»)?
- Чи дотримався Харитон своєї обіцянки?
- Г)** — Як поводитися багаті, коли наближалось вороже військо («Розумна людина» (з народного))?
- Як вчинив учений чоловік?
- Що він відповів на запитання людей?
- Що для цього чоловіка є найціннішим?

6. З'єднай частини прислів'їв, прочитай і поясни їх зміст.

Двері мудрості ніколи	не замкнені.
Хто знання має,	Знайко по дорозі біжить.
Незнайко на печі лежить,	той і мур зламає.
Справжній друг	пізнаєш вірну людину.
У лиху годину	пізнається в біді.